

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

ETI

ETIKA

Ispitna knjižica 2

DRŽAVNA MATURA ŠK. GOD. 2021./2022.

ETI.51.HR.R.K2.12

49215

Način ispravljanja pogrešaka na listu za čistopis:

(Matura)	državna matura	
↑	↑	↑
Precrtan pogrešan odgovor u zagradama	Točan odgovor	Skraćeni potpis

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne pišite esej dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **150** minuta bez stanke.

Zadatci se nalaze u dvjema ispitnim knjižicama. Redoslijed rješavanja birajte sami.

Dobro rasporedite vrijeme kako biste mogli riješiti sve zadatke.

Ovaj dio ispita sastoji se od zadatka eseja. Esaj napišite slijedeći priloženu uputu i smjernice za pisanje eseja.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Esaj obvezno napišite na list za čistopis u ovoj ispitnoj knjižici.

Pišite čitko. Esaj će se bodovati s nula (0) bodova ako je nečitko napisan. Ako pogriješite u pisanju eseja, na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način ispravljanja pogrešaka.

Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti skraćeni potpis. **Zabranjeno je potpisati se punim imenom i prezimenom.**

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 12 stranica, od toga 3 prazne.

Zadatak esejskoga tipa

Pozorno pročitajte navedeni tekst. Prema ponuđenim smjernicama napišite esej s jasnom strukturom: uvodnim dijelom (postavljanjem teze ili hipoteze), središnjim dijelom (analizom i argumentacijom) i zaključkom (sintezom).

Tema eseja: **Sloboda mišljenja i mentalno ropstvo**

Mentalno ropstvo nije zamijenilo obično ropstvo – ono postoji oduvijek. Kako se osloboditi mentalnog ropstva? Nema čarobnog rješenja. Počinjete od traženja reformi koje imaju smisla. Pa čekate da vidite hoće li od njih nešto i biti. U slučaju pozitivnog ishoda, idete korak dalje. Ili, ako udarite u zid, ako sustavi moći ne popuštaju, pokušavate ih svrgnuti.

Glavni propagandni sustavi s kojima se sada suočavamo, a uglavnom niču iz divovske djelatnosti odnosa s javnošću, stvoreni su posve svjesno prije približno jednoga stoljeća u najslobodnijim zemljama svijeta, u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Američkim Državama, zbog vrlo jasne i nedvosmisleno artikulirane spoznaje o tome da su ljudi stekli tolika prava da ih je sada teško zaustaviti silom. Stoga treba pokušati nadzirati njihove stavove i vjerovanja ili ih nekako preusmjeriti.

(...) Morate pokušati proizvesti potrošače i stvoriti potrebe, tako da ljudi ostanu u zamci. Riječ je o vrlo uobičajenoj metodi. Iz toga je nastao silno velik propagandni sustav usmjeren prema (...) proizvodnji potrošača i koncentriranju čovjekove pozornosti na površnije stvari.

Dakako, sve to ide ruku pod ruku s nastojanjem da se uspostavi nadzor nad čovjekovim idejama i stavovima. Zbog solidarnosti je ljude teže nadzirati i zbog nje teže postaju pasivnim objektima u rukama privatne moći. Zbog toga je potreban propagandni sustav koji će nadvladati eventualne devijacije, odstupanja od načela podvrgavanja sustavima moći.

(...) Kad su ljudi poželjeli dovoljno slobode da ih se više ne može porobljavati, ubijati ili ugnjetavati, prirodno su se razvili novi oblici nadzora kojima se pokušavalo nametnuti oblike mentalnog ropstva, kako bi prihvatili okvir indoktrinacije i kako ne bi ništa pitali. Uхватite i ljude u zamku neprimjećivanja, a osobito nepropitivanja, presudnih doktrina, bit će robovi.

U biti će slušati naredbe kao da ih držite na nišanu. Televizija vam u glavu utvuljuje određene fiksirane misaone granice, a to svakako otupljuje um. Te doktrine nisu formalno oblikovane. To se jednostavno podrazumijeva. Imate unaprijed zadan okvir i onda ga ljudi jednostavno počinju prihvaćati. Pristojan propagandni sustav ne objavljuje vlastita načela i namjere. Kažete li ljudima: „Evo što morate misliti“, oni će shvatiti: vlast želi da tako razmišljamo.

I onda će se možda nekako izvući iz toga. Teže je izvući se iz sustava neizgovorenih pretpostavki nego iz eksplicitno iznesene doktrine. Tako funkcioniraju dobri propagandni sustavi.

Noam Chomsky, *Sustavi moći*

Smjernice za pisanje

U eseju odredite pojmove: „proizvođenje potrošača”, „uspostava nadzora”, „indoktrinacija”, „propagandni sustavi” i „sustavi moći”.

1. Objasnite na koji se način prema autoru nastoji uspostaviti nadzor nad čovjekovim idejama i stavovima te kako funkcioniraju sustavi uvjeravanja u unaprijed zadanim okvirima mišljenja.
2. Objasnite što je prema autoru mentalno ropstvo i zašto se upravo ono upotrebljava u današnje vrijeme.
3. Objasnite koje su mogućnosti oslobađanja pojedinaca od društvene indoktrinacije i dominacije javnoga mnijenja.

Argumentaciju u eseju potkrijepite primjerima:

1. osoba koje su rušile uvriježene predrasude u društvu
2. uloge kritičkoga mišljenja u odupiranju sustavima moći.

Prazna stranica

Prazna stranica

Prazna stranica